

Sala Gleðipinna II – samruni Gleðipinna hf., Kaupfélags Skagfirðinga svf., Háa kletts ehf., Granat hf., Hinir ehf., Jöklaborg ehf., Eldheima ehf. og ÞR ehf.

I. Samantekt

- Með ákvörðun þessari er lokið rannsókn á samruna Kaupfélags Skagfirðinga svf. („KS“), Háa kletts ehf., Gleðipinna hf., Granat hf., Hinna ehf., Jöklaborgar ehf., Eldheima ehf. og ÞR ehf. Er niðurstaða rannsóknarinnar að ekki sé ástæða til íhlutunar vegna samrunans, á grundvelli samkeppnislaga.
- Mál þetta er annað af tveimur málum sem tilkynnt var eftirlitinu samhliða og grundvallast á einum og sama kaupsamningi. Varðar samningurinn í meginatriðum breytingar á eignarhaldi á veitinga- og skyndibitastöðum og afþreyingar- og íþróttastarfsemi á höfuðborgarsvæðinu.
- Það mál sem hér er til umfjöllunar varðar sameiginlegt eignarhald KS, Háa kletts og hluthafa Gleðipinna (seljenda) á Rush Trampólíngarði, Keiluhöllinni og Shake & Pizza. Hitt málið varðar síðan nýtt eignarhald KS og Háa Kletts á Hamborgarafabrikkunni, Aktu Taktu, American Style og Blackbox, sbr. ákvörðun nr. 11/2023, *Gleðipinnar I*.
- KS er öflugur framleiðandi matvæla, en stundar jafnframt fjölþætta starfsemi, m.a. rekstur skyndibitastaða á höfuðborgarsvæðinu. Hái klettur er í eigu Árna Péturs Jónssonar. Gleðipinnar hafa verið í eigu ýmissa aðila sem komið hafa að rekstri veitinga- og skyndibitastaða og afþreyingarstarfsemi.
- Athugun Samkeppniseftirlitsins eðli máls samkvæmt að áhrifum framangreindra viðskipta á þá markaði sem hin keyptu fyrirtæki starfa aðallega á, þ.e. veitinga- og skyndibitastaði og afþreyingar- og íþróttastarfsemi á höfuðborgarsvæðinu, en einnig að áhrifum á tengda starfsemi sem aðilar málsins stunda, þ.e. einkum vinnslu og sölu á unnum kjötvörum og framleiðslu og sölu á tilbúnum köldum sósum. Að því er varðar síðast nefnda markaðinn er rétt að taka fram að Kjarnavörur hafa um árabíl annast framleiðslu á köldum sósum undir vörumerkjum, Hamborgarafabrikkunnar, Blackbox og Shake & Pizza. Samhliða þessum málum rannsakaði Samkeppniseftirlitið kaup KS á Gunnars majónesi, sbr. ákvörðun nr. 1/2023.
- Rannsókn þessi fór fram innan lögbundinna tímafresta í samrunamáli. Að lokinni fyrstu rannsókn (fasi I) reyndist nauðsynlegt að rannsaka áhrif viðskiptanna frekar (fasi II), ekki síst möguleg áhrif þess að KS rekur umsvifamikla kjötafurðastöð, þjónustar og er birgir fjölmargra veitingastaða og eldhúsa, er einn af stærstu framleiðendum landsins á köldum sósum og rekur einnig veitingastaði.

7. Undir rannsókn málsins var undirliggjandi kaupsamningi vegna viðskiptanna breytt af samrunaaðilum, með undirrituðum viðauka og samningi um framleiðslurétt á köldum sósum við þriðja aðila. Var samningurinn afhentur Samkeppniseftirlitinu þann 14. febrúar 2023. Leiðir þessi breyting á kaupsamningnum til þess að áhrif viðskiptanna á markað fyrir framleiðslu og sölu á köldum sósum verður óveruleg.
8. Við mat á áhrifum framangreindra viðskipta að öðru leyti horfir Samkeppniseftirlitið til þess að gögn máls þessa gefa til kynna að markaðshlutdeild samrunaaðila á markaði fyrir veitinga- og skyndibitastaði sé enn ekki það há að ástæða sé til íhlutunar á grundvelli mögulegra útilokunaráhrifa. Jafnframt hefur þýðingu í máli þessu að fleiri keppinautar starfa á markaði fyrir slátrun og vinnslu ferskrar og unnar kjötvöru.

II. Málsmeðferð

9. Formleg rannsókn málsins hófst þann 21. nóvember 2022. Í aðdraganda þess, eða þann 2. nóvember 2022, barst Samkeppniseftirlitinu tilkynning um samrunann, sem reyndist þó ekki fullnægjandi í skilningi reglna nr. 1390/2020, um tilkynningu samruna. Með tölvupóstum dags. 11., 12., 14. og 18. nóvember 2022 bárust Samkeppniseftirlitinu frekari upplýsingar um samrunann. Í kjölfar þess að umræddar upplýsingar bárust var samrunatilkynning samrunaaðila talin fullnægjandi. Frestir til að rannsaka samrunann byrjuðu því að líða þann 21. nóvember 2022, sbr. 17. gr. d samkeppnislaga og 9. gr. reglna nr. 1390/2020 um tilkynningu og málsmeðferð í samrunamálum.
10. Þann 28. nóvember 2022 sendi Samkeppniseftirlitið umsagnarbeiðnir til helstu keppinauta. Var óskað eftir því að viðkomandi aðilar tjáðu sig almennt um samrunann auk þess að veita rökstudd sjónarmið um hvort þau væru sammála því sem kæmi fram í samrunaskrá um stöðu samrunaaðila á viðkomandi mörkuðum og samkeppnislegum áhrifum samrunans.
11. Þann 1. desember 2022 birti Samkeppniseftirlitið frétt á heimasíðu sinni og hverjum þeim sem eftir því óskaði gefið færi á að koma á framfæri sjónarmiðum vegna samrunans.
12. Við meðferð málsins aflaði Samkeppniseftirlitið upplýsinga hjá fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra um veltu allra fyrirtækja sem skráð voru í ÍSAT atvinnugreinaflokk 561, sundurliðaða eftir skattþrepum fyrir árin 2020, 2021 og fyrstu 6 mánuði ársins 2022.
13. Þann 22. desember 2022 sendi Samkeppniseftirlitið samrunaaðilum bréf. Annars vegar var um að ræða beiðni um ítarlegar upplýsingar frá samrunaaðilum, um starfsemi þá sem samruninn varðaði og möguleg samkeppnisleg áhrif af yfirtöku á hluta Gleðipinna hf., bæði lárétt, lóðrétt og möguleg samsteypuáhrif. Hins vegar var samrunaaðilum tilkynnt í sama bréfi um að Samkeppniseftirlitið teldi nauðsynlegt að rannsaka áhrif samrunans frekar, einkum áhrif samrunans með tilliti til fjölþættrar starfsemi KS, sem framleiðanda og birgis á matvörum til veitingahúsa. Færi samrunamálið því á annan fasa.
14. Umbeðnar upplýsingar og svör frá samrunaaðilum bárust hinn 19. janúar 2023. Stuttu síðar eða hinn 9. febrúar 2023 sendu samrunaaðilar Háí Klettur og Kaupfélag Skagfirðinga athugasemdir sínar til Samkeppniseftirlitsins vegna umsagnar Kjarnavara hf.
15. Samkeppniseftirlitið fundaði með samrunaaðilum og átti í samskiptum við fyrirsvarsmenn eða lögmenn í janúar og febrúar 2023, m.a. til þess að ræða stöðu samrunamálsins og möguleg

skaðleg samkeppnisleg áhrif samrunans, þá sér í lagi vegna starfsemi Kaupfélags Skagfirðinga á margvíslegum tengdum mörkuðum fyrir matvæli og neysluvörur en ljóst var að í hinum yfirteknu rekstrareiningum Gleðipinna væri m.a. til staðar rekstur í samkeppni við Kaupfélag Skagfirðinga á markaði fyrir sölu á tilbúnum köldum sósum.

16. Þann 14. febrúar 2023 afhentu samrunaaðilar Samkeppniseftirlitinu frekari gögn, nánar tiltekið breyttan kaupsamning málsins með undirrituðum viðauka og undirritaðan samning um framleiðslurétt á köldum sósum við þriðja aðila.
17. Með framangreindri umfjöllun er málsmeðferð eða upplýsingaöflun Samkeppniseftirlitsins ekki lýst með tæmandi hætti. Þannig á Samkeppniseftirlitið við rannsókn samrunamála í margvíslegum samskiptum við keppinauta, markaðsaðila og/eða aðra hagaðila. Þá leit Samkeppniseftirlitið jafnframt til fyrri ákvarðana og gagna sem þar hefur verið aflað um samkeppnisaðstæður á viðkomandi mörkuðum. Eftir því sem við á verður vísað til þessara upplýsinga.

III. Samruninn

18. Samkvæmt 17. gr. samkeppnislaga telst samruni hafa átt sér stað þegar breyting verður á yferráðum til frambúðar. Samruni getur þannig m.a. fallist í samruna tveggja eða fleiri fyrirtækja eða hluta úr fyrirtækjum sem áður störfuðu sjálfstætt eða í því að fyrirtæki taki annað fyrirtæki yfir eða það nái yferráðum í heild eða hluta yfir öðru fyrirtæki, t.d. með því að kaupa hluta af eignum þess eða þær allar, sbr. 1. mgr. 17. gr. laganna.
19. Í samrunaskrá kemur fram að þann 27. ágúst 2022 var undirritaður kaupsamningur á milli óstofnað félags sem kaupanda og Granats ehf., Hinna ehf., Jöklaborgar ehf., Þórarins Ragnarssonar, Eldheima ehf. og ÞR ehf., sem saman eru hluthafar Gleðipinna hf., sem seljenda, um allt hlutafé Gleðipinna hf.
20. Í Gleðipinum hf. eru rekstrareiningarnar Keiluhöllin Egilshöll, sportbar og Shake & Pizza. Þá eiga Gleðipinnar hf. eftirtalin félög/hlut í eftirtöldum félögum:
 - Gleðiheimar ehf., þar sem rekstrareiningarnar Aktu Taktu, American Style, Pítan og Saffran eru.
 - Nautafélagið ehf., þar sem rekstrareiningin Íslenska Hamborgarafabrikkan er.
 - BlackBox Pizzeria ehf. (80%), þar sem rekinn er einn BlackBox staður.
 - Rush Iceland ehf., þar sem rekstur Rush Trampólíngarðs er.
 - Icelandic Food Company ehf. (45%), þar sem matvælaframleiðsla fer fram.
 - TÁT ehf. (49%), þar sem rekstrareiningin Olifa La Madre Pizza er.
21. Samhliða afhendingu hins selda mun félag í sameiginlegri eigu seljenda kaupa til baka Pítuna, Saffran, Icelandic Food Company ehf. og Olifa La Madre Pizza (TÁT ehf.).
22. Þá mun annað óstofnað félag sem verður í eigu bæði kaupanda (KS og Háí klettur) og seljenda hlutafjár Gleðipinna hf. kaupa Rush Iceland ehf. sem aftur kaupir Keiluhöllina Egilshöll sportbar og Shake & Pizza sbr. viðauka við framangreindan kaupsamning sem gerður var þann 5. október 2022.

23. Samruni þessi tekur til umrædds viðauka við kaupsamninginn, dags. 5. október 2022 en kaup KS og Háa Kletts ehf. eingöngu á Gleðipinum hf. voru tilkynnt með annarri samrunatilkynningu. Er sá samruni til meðferðar hjá Samkeppniseftirlitinu samhliða máli þessu.
24. Með viðaukanum komust samrunaaðilar að samkomulagi um að samhliða afhendingu hins selda, þ.e. hlutafé í Gleðipinum hf., skuli gerður kaupsamningur þar sem nýtt félag, í eigu samrunaaðila máls þessa, kaupir allt hlutafé í Rush Iceland ehf. Jafnframt skal gerður kaupsamningur þar sem Rush Iceland ehf. kaupir rekstrareiningar Keiluhallarinnar Egilshöll, sportsbars og Shake & Pizza úr Gleðipinum hf. Eftir söluna muni enginn rekstur vera í Gleðipinum hf.; félagið muni halda á hlutafé annarra félaga.
25. Af framangreindu leiðir að Rush Iceland ehf., Keiluhöllin Egilshöll, sportbar og Shake & Pizza verða eftir samruna þennan í sameiginlegri eigu bæði kaupenda og nýrra eigenda annars vegar, og seljenda hlutafjár Gleðipinna hf., þ.e. Kaupfélags Skagfirðinga svf., Háa kletts ehf., Granat hf., Hinir ehf., Jöklaborg ehf., Eldheima ehf., Þórarins Ragnarssonar og ÞR ehf.
26. Umræddur kaupsamningur tekur því til tveggja samruna í skilningi samkeppnislaga. Fela þeir í sér að eignarhald framangreindra rekstrareininga innan Gleðipinna hf. verður með eftirfarandi hætti eftir kaupsamninginn og báða þá samruna sem hann hefur í för með sér:

Í eigu KS og Háa Kletts ehf.	Seljendur Gleðipinna hf. kaupa til baka eftirfarandi rekstrareiningar:	Sameiginlega í eigu KS, Háa kletts og hluthafa Gleðipinna hf. (seljenda):
Hamborgarafabrikan	Pítan	Rush Trampólíngarður
Aktu Taktu	Saffran	Keiluhöllin
American Style	Olifa La Madre Pizza	Shake & Pizza
Blackbox	Icelandic Food Company	

27. Samruni þessi varðar því þriðja og síðasta dálkinn í töflunni að ofan, þ.e. væntanlegt og sameiginlegt eignarhald KS, Háa kletts, og svo seljenda og fyrrum hluthafa Gleðipinna á rekstrareiningunum Rush Iceland ehf., Keiluhöllinni Egilshöll og Shake & Pizza.

1. Samrunaaðilar

28. Í samrunaskrá kemur fram að KS sé samvinnufélag með yfir 1.500 félagsmenn. KS starfi á nokkrum ólíkum mörkuðum s.s. á markaði fyrir fóður, áburð og rekstrarvörur til landbúnaðar, sölu bygginga- og rekstrarvöru, sölu dagvöru, mjólkurvinnslu, slátrun og kjötvinnslu, framleiðslu sósa og ídýfa, markaði fyrir bifreiðaviðgerðir, vélaviðgerðir og vöruflutninga innanlands, markaði fyrir prentþjónustu og innréttingasmíði. KS eigi félagið Metro ehf. í jöfnum hlutföllum með Háa kletti. Í því félagi eru reknir tveir Metro veitingastaðir. Að mati samrunaaðila er það einna helst starfsemi veitingastaða og afþreyingar sem kemur til skoðunar vegna samrunans sem hér um ræðir.
29. Samkvæmt samrunaskrá hefur KS bein eða óbein yferráð yfir eftirtöldum félögum:

Esja Gæðafæði ehf.	100%
FISK Seafood ehf.	100%

Brennigerði ehf.	100%
Fóðurblandan ehf.	79,17%
Vörumiðlun ehf.	100%
Tengill ehf.	100%
Fóðurfélagið ehf.	100%
Nýprent ehf.	100%
Trésmiðjan Borg ehf.	100%
Sláturhús Helli hf.	100%
Vogabær ehf.	100%
Íslenskar sjávarafurðir ehf.	100%
KS-IcePro ehf.	100%
IceCorpo Iceland ehf.	50%
Norðlensk Orka ehf.	93%
Háaborg fjárfestingar ehf.	77%
Möðrufell ehf.	50%
Feykir ehf.	100%
Sláturhús KVH ehf.	50%
Steinull hf.	50%
Metro ehf. (áður M-veitingar ehf.)	50%
Íslenskar mysuafurðir ehf.	50%
ÍSKS-BAR ehf.	50%
Foss distillery ehf.	50%
Lundey fjárfestingafélag	50%

30. Háí klettur ehf. er í eigu Árna Péturs Jónssonar. Skráður tilgangur félagsins er ráðgjafastarfsemi, kaup og sala hlutabréfa, eignarhald á hlutabréfum, kaup og sala fasteigna, lánastarfsemi og annar skyldur rekstur. Félagið á 50% hlut í Metro ehf.
31. Gleðipinnar hf. er í eigu Hinir ehf., Granat ehf., Jöklaborg ehf., Þórarins Ragnarssonar, Eldheima ehf. og ÞR ehf. Gleðipinnar hf. fer með bein eða óbein yfirráð yfir eftirtöldum félögum:
- Gleðiheimar ehf. (100%). Félagið rekur eftirfarandi veitingastaði:

- a) Aktu Taktu
 - b) American Style
 - c) Pítan Saffran
- Nautafélagið ehf. (100%) Félagið rekur eftirfarandi veitingastað:
 - a) Íslenska hamborgarafabrikkan
 - BlackBox Pizzeria ehf. (80%) Félagið rekur eftirfarandi veitingastað:
 - a) BlackBox Pizza
 - Rush Iceland ehf. (100%)
 - a) Rekstur Trampólíngarðs
 - Icelandic Food Company ehf. (45%)
 - TÁT ehf. (49%) Félagið rekur eftirfarandi veitingastað:
 - a) Olifa La Madre Pizza
 - Í Gleðipinum hf. eru svo rekstrareiningarnar Keiluhöllin Egilshöll sportbar og Shake & Pizza eins og áður sagði.
32. Granat ehf. er í eigu Guðríðar Maríu Jóhannesdóttur og Guðmundar Auðuns Auðunssonar. Félagið er fjárfestingarfélag. Félagið hefur yfirráð yfir Fjörubruú ehf., auk þess að eiga hlut í Var ehf. og TC ehf.
33. Hinir ehf. er í eigu Jóhannesar Ásbjörnssonar. Félagið er eignarhaldsfélag án rekstrar. Félagið fer með bein eða óbein yfirráð yfir félaginu Þessir slf.
34. Jöklaborg ehf. er í eigu Jóhanns Arnar Þórarinssonar. Félagið er eignarhaldsfélag. Félagið fer með bein eða óbein yfirráð yfir Esjuborg ehf., Foodco hf. og Þorp ehf.
35. Eldheimar ehf. er í eigu Bjarna Stefáns Gunnarssonar. Félagið er eignarhaldsfélag. Félagið fer með bein eða óbein yfirráð yfir Sandheimum ehf., Ra&Co ehf. og Snúningur ehf.
36. ÞR ehf. er í eigu Þórarins Ragnarssonar. Félagið rekur söluturn undir merkinu Jolli í Hafnarfirði. Þá fer félagið með bein eða óbein yfirráð yfir Foodco hf. og Þorp ehf.
37. Ekki er um að ræða félagaréttarlegan samruna þar sem samrunaaðilar koma til með að stofna nýtt félag sem heldur utan um eignarhlut í Rush Iceland ehf. sem kaupir rekstrareiningar Keiluhallarinnar Egilshöll, sportsbars og Shake & Pizza út úr Gleðipinum hf.

2. Markaðir málsins og staða fyrirtækja á þeim

38. Við mat á samkeppnislegum áhrifum samruna samkvæmt 17. gr. c samkeppnislaga er nauðsynlegt að skilgreina þann markað sem samrunaaðilar starfa á. Samkvæmt 4. gr. laganna er markaður skilgreindur sem sölusvæði vöru og staðgönguvöru eða þjónustu og staðgöngubjónustu. Staðganga er þegar vara eða þjónusta getur að fullu eða verulegu leyti komið í stað annarrar vöru eða þjónustu. Með hliðsjón af hagfræðilegum rökum þarf að líta á viðkomandi markað út frá a.m.k. tveimur sjónarmiðum; annars vegar vöru- eða þjónustumarkaði og hins vegar landfræðilegum markaði.
39. Við skilgreiningu markaða í samrunamálum er m.a. unnt að hafa hliðsjón af fordæmum í innlendra lagaframkvæmd og í EES/ESB-samkeppnisrétti, sbr. m.a. dóm Hæstaréttar Íslands í máli nr. 277/2012. Hins vegar verður ávallt að meta hvort aðstæður á markaði séu hinar sömu og í eldra máli. Þá liggur fyrir í samkeppnisrétti að, eðli málsins samkvæmt, geta markaðsskilgreiningar í eldri málum ekki skapað fyrirtækjum lögmætar væntingar.

Sjónarmið samrunaaðila

40. Í samrunaskrá skilgreina samrunaaðilar markaði fyrir eftirtaldar vörur og þjónustur:
- a) Veitinga- og skyndibitastaðir á höfuðborgarsvæðinu
 - b) Afþreyingar- og íþróttastarfsemi á höfuðborgarsvæðinu
 - c) Tilbúnar kaldar sósur

41. Samkvæmt samrunaskrá gæti áhrifa samrunans einkum á fyrrnefndu tveimur mörkuðunum þótt af samrunaskrá megi ráða að aðilar skilgreini jafnframt vörumarkað fyrir tilbúnar kaldar sósur.

Veitinga- og skyndibitastaðir á höfuðborgarsvæðinu

42. Samrunaaðilar telja rétta að skilgreina markaðinn þar sem áhrifa gætir sem markað fyrir veiting og skyndibitastaði en ekki sé ástæða til að þrengja þá skilgreiningu frekar, með vísan til ákvarðana Samkeppniseftirlitsins nr. 35/2011, 4/2020, 5/2015 og 20/2016. Metro ehf. reki tvo veitingastaði undir merkinu Metro. Þá reki ÞR ehf. söluturninn Jolla í Hafnarfirði. Að mati samrunaaðila afmarkist þessi þjónustumarkaður við höfuðborgarsvæðið.
43. Gleðipinnar hf. staðsetji sig á „fast-food“ og „casual dining“ hluta veitingamarkaðarins að sögn samrunaaðila. Hinn svokallaði „fast-food“ markaður einkennist af svokölluðu „take-away“ þar sem þjónustustig sé einfalt. Á „casual dining“ hluta markaðarins sé þjónustustig hærra og algengt að viðskiptavinir setjist niður og borði á staðnum. Þar sé ýmist þjónað til borðs eða pöntun tekin við afgreiðslu. Þróunin hafi verið í átt að aukinni take-away veltu á casual dining veitingastöðum að sögn samrunaaðila, en heimsfaraldurinn hafi ýtt við þeirri þróun. Pantanþjónusta bæði Fast-Food og Casual Dining markaðarins hafi einkennst af aukinni sjálfvirknivæðingu og stafrænum lausnum í þjónustu.
44. Þá telja samrunaaðilar að þessi markaður hafi farið stækkandi með tilkomu mathalla og vegna fjölgunar erlendra ferðmanna. Að mati samrunaaðila sé hinn skilgreindi veitingamarkaður stór og samruninn geti ekki haft í för með sér skaðleg áhrif, svo sem með myndun eða styrkingu á markaðsráðandi stöðu. Samrunaaðilar vísa til fyrri ákvörðunar Samkeppniseftirlitsins í máli nr. 4/2020 þar sem fjallað var um heildarveltu allra veitinga- og skyndibitastaða á Íslandi (allra í atvinnugreinaflokkum (SAT 561); var möguleg heildarstærð markaðarins þá um 80-90 milljarðar kr. Sé einungis horft til félaga í umræddum atvinnugreinaflokkum með yfir 200 m.kr. veltu á höfuðborgarsvæðinu sé heildarveltan um 40-45 milljarðar kr.
45. Í samrunaskrá er fjallað um veltu helstu keppinauta samkvæmt ársreikningnum. Samkvæmt eigin mati samrunaaðila sé áætluð heildarstærð veitinga- og skyndibitamarkaðarins 47 milljarðar kr. sem samræmist í grófum dráttum framangreindum tölum í fyrri ákvörðun Samkeppniseftirlitsins frá skattyfirvöldum. Að mati samrunaaðila sé fjöldi veitingastaða starfandi, framboð mikið og nýjar innkomur á hverju ári. Aðgangshindranir séu því litlar. Mikil eftirspurnarstaðganga einkenni markaðinn þar sem neytendur hafi úr mörgu að velja.
46. Að sögn samrunaaðila hafi velta hins yfirtekna rekstur Shake & Pizza verið 455 m.kr. árið 2021. Þá reka kaupendur KS og Háí Klettur veitingastaðina Metro eins og áður sagði. Samanlögð velta samrunaaðila á veitinga- og skyndibitamarkaði, miðað við árið 2021, verður því []¹ m. kr. Á þessum grundvelli er það mat og áætlun samrunaaðila á markaðshlutdeild að hið sameinaða

¹ Trúnaðarupplýsingar innan hornklofa hafa verið fjarlægðar en tölur færðar á bil.

fyrirtæki verði með [5-10]% markaðshlutdeild á hinum skilgreinda markaði miðað við áður nefnda heildarstærð markaðar að fjárhæð 47 ma.kr.

47. Í umfjöllun um markaðsstyrk og veltu tilgreina samrunaaðilar auk þess fjölda veitingastaða sem ekki sé að finna í fyrirtækja- og ársreikningaskrá í umræddum atvinnugreinaflokki, hið minnsta ekki í samnefndum félögum. Þá sé velta mathalla ekki meðtekin í áætlun samrunaaðila á markaðsstyrk þrátt fyrir töluverðar vinsældir til marks um mögulega vantalda heildarstærð markaðarins að mati samrunaaðila og þar með ofátlaða mögulega markaðshlutdeild samrunaaðila.

Afþreyingar- og íþróttastarfsemi á höfuðborgarsvæðinu

48. Hin sameinuðu fyrirtæki vísa til þess að markaður fyrir ólíkar tegundir afþreyingar eða íþróttir hafi ekki áður verið skilgreindur hérlendis. Samrunaaðilar vísa til þess að Rush Iceland ehf. og Keiluhöllin bjóði upp á afþreyingu og íþróttaaðstöðu á höfuðborgarsvæðinu. Rush Iceland ehf. haldi úti 2.200 fermetra trampólíngarði. Keiluhöllin sé með keilusal með 22 keilubrautum, en aðstaðan sé nýtt af almenningi og íþróttafólki. Ýmis mót séu haldin í Keiluhöllinni Egilshöll, t.d. séu þar haldin Íslandsmót í keilu. Einnig sé nokkuð um að krakkar haldi afmæli fyrir vini og bekkjarfélaga bæði í Rush Iceland ehf. og Keiluhöllinni.
49. Að mati samrunaaðila afmarkast þessi þjónustumarkaður við höfuðborgarsvæðið sem sé því hinn landfræðilegi markaður að þeirra mati.
50. Á árinu 2021 hafi að sögn samrunaaðila verið níu fyrirtæki og félög skráð með ÍSAT flokkunina starfsemi skemmti- og þemagarða (ÍSAT 93.21.0). Telja samrunaaðilar það ekki gefa rétta mynd af markaðinum. Að mati samrunaaðila sé hægt að skilgreina sérstaka undirmarkaði fyrir afþreyingar- og íþróttamarkaðinn en telja að það ekki hafa áhrif á samkeppnislegt mat samrunans, m.a. með hliðsjón af staðgöngu á afþreyingar/íþróttamarkaði.
51. Að mati samrunaaðila komi fjölmargar vörur eða þjónustur að fullu eða verulegu leyti í stað ferðar í Rush Iceland ehf. og í Keiluhöllina. Sem dæmi nefna samrunaaðilar Skemmtigarðinn í Gufunesi, Fjölskyldu- og húsdýragarðinn, Minigarðinn, skemmtisvæði Smárabíós, Klifurhúsið, skautasvell, tölvuleikjastaði, pílustaði, sundlaugar, kvikmyndahús, leikhús, Flyover Iceland, íshellinn í Perlunni og ýmis söfn og sýningar. Auðvelt sé að koma með skömmum fyrirvara inn á afþreyingarmarkaðinn, en sem dæmi um það megi nefna Hoppland á Akranesi. Framangreind upptalning á afþreyingarmöguleikum sé aðeins í dæmaskyni og ljóst að fjölmargir aðrir aðilar bjóði upp á slíka afþreyingarþjónustu.
52. Í samrunaskrá birtu samrunaaðilar töflu yfir veltu níu fyrirtækja á markaðnum fyrir árið 2021, sbr. framangreinda ÍSAT flokkun. Samanlögð velta þeirra sé samkvæmt ársreikningum og útreikningum samrunaaðila þá [] m.kr., og velta samrunaaðila þá meðtalin. Bæði Keiluhöllin (og veitingastaður Shake & Pizza þá meðtalin þótt hann tilheyri raunar öðrum þjónustumarkaði) og Rush Iceland ehf. séu þá með um [10-15]% markaðshlutdeild. Samrunaaðilar telji þó að markaðurinn sé mun stærri, bæði þar sem fleiri aðilar séu starfandi, auk þess sem aukning hafi orðið frá 2021 eftir að takmörkunum vegna heimsfaraldurs hafi verið aflétt. Aðrir aðilar samrunans séu ekki á afþreyingar- eða íþróttamarkaði.

Tilbúnar kaldar sósur

53. Í samrunaskrá fjalla samrunaaðilar stuttlega um markað fyrir kaldar sósur. Af samrunaskrá má ráða að samrunaaðilar telja þennan markað allt landið en afmarkast þannig ekki við höfuðborgarsvæðið líkt og aðrir markaðir málsins.

54. Þannig liggur fyrir að KS starfar enda á þessum markaði með framleiðslu og sölu á sósum undir vörumerkinu E. Finnsson og eftir atvikum undir merki Vogabæjar. Þá hefur Shake & Pizza tekjur í tengslum við framleiðslu og sölu á köldum sósum undir vörumerki veitingastaðarins að sögn samrunaaðila. Að mati félaganna séu þær tekjur þó óverulegar og fyrirtækið framleiði hvorki né selji sjálft sósur að þeirra sögn. Auk þess séu engin áform uppi um að segja upp núverandi framleiðslusamningum við þá þriðju aðila sem framleiða og selja sósur undir merkjum Shake & Pizza að sögn samrunaaðila, þannig að kaupin á veitingastaðnum og vörumerkinu hafi bein áhrif á samkeppni.
55. Að sögn samrunaaðila sé starfsemi Gleðipinna og fyrirtækja þess á markaði fyrir kaldar sósur, þ.m.t. vegna Shake & Pizza, með þeim hætti að samkomulag hafi um árabíl verið í gildi og sé enn í gildi milli Gleðipinna og Kjarnavara um framleiðslu á köldum sósum undir vörumerkjum Hamborgarafabrykkunnar, Blackbox og Shake & Pizza. Á grundvelli þessa samstarfs fái Gleðipinnar greiðslur fyrir hverja selda einingu af sósum undir framangreindum vörumerkjum í sinni eigu, sem séu því vörumerkjatekjur Gleðipinna vegna framleiðslu og sölu Kjarnavara.
56. Þessu til viðbótar sé síðan í gildi einkasölusamningur milli Gleðipinna annars vegar og Krónunnar hins vegar, um að dagvöruverslanir Krónunnar hafi einkarétt til þess að selja allar vörur undir framangreindum vörumerkjum Gleðipinna, þ.m.t. Hamborgarafabrykkunnar, Blackbox, og Shake & Pizza.
57. Samkvæmt samrunaskrá voru heildartekjur Gleðipinna árið 2022 af sósusölu í Krónunni (heildarvörumerkjatekjur frá Kjarnavörum) vegna þess fyrirkomulags sem hér hefur verið lýst hvað varðar Hamborgarafabrykkuna [] kr., Blackbox sósur [] kr., og Shake & Pizza vörur [] kr. Að mati samrunaaðila sé því um að ræða óverulegar tekjur.
58. Líkt áður greindi breyttu aðilar á kaupsamningi málsins vegna framleiðsluréttar á köldum sósum. Með viðauka við kaupsamninginn gerðu samrunaaðilar þær breytingar að réttur til framleiðslu og sölu á köldum sósum undir vörumerki Hamborgarafabrykkunnar, í eigu Nautafélagsins ehf., verði seldur til þriðja aðila, nánar tiltekið Múlakaffis ehf. Bæði væri um að ræða sósur sem væru framleiddar og seldar í dag og sósur sem kynnu að bætast við vörulínuna í framtíðinni. Þannig myndi salan á framleiðsluréttinum til Múlakaffis ehf. eiga sér stað áður en kaupsamningur kemur til framkvæmdar.
59. Af framangreindu leiðir að sögn samrunaaðila að framleiðslurétturinn fyrir sósur Hamborgarafabrykkunnar muni á engum tímapunkti verða eign eða undir yfirráðum kaupenda, þ.m.t. Kaupfélags Skagfirðinga. Þá afhentu samrunaaðilar undirritaðan kaupsamning um framangreindan framleiðslurétt. Atvinnustarfsemi og tekjur vegna annarra matvæla og sósa, þ.m.t. undir merkjum Blackbox og Shake & Pizza verður þó óbreytt. Í samruna þessum er síðarnefndi staðurinn og tekjur Shake & Pizza af sósum þannig áfram hluti af hinum keyptu rekstrareiningum þótt umfang þeirrar starfsemi á markaði fyrir kaldar sósur sé smávægileg samanborið við kaldar sósur undir merkjum Hamborgarafabrykkunnar.
60. Að öðru leyti er ekki fjallað um markaðsstöðu eða möguleg markaðshlutdeild samrunaaðila á markaði fyrir tilbúnaðar kaldar sósur í samrunaskránni, að því er virðist þar sem aðilar telja samkeppnisleg áhrif samrunans vegna þessa óveruleg eða engin.

Mat Samkeppniseftirlitsins

61. Með vísan til framangreindrar umfjöllunar og aðstæðna í máli þessu er í meginatriðum hægt að taka undir sjónarmið samrunaaðila um skilgreiningu markaðar fyrir veitinga- og skyndibitastaði.

62. Í ákvörðun nr. 4/2020, *Samruni FoodCo hf. og Gleðipinna ehf.*, fjallaði Samkeppniseftirlitið m.a. um markað fyrir veitinga- og skyndibitastaði. Samkeppniseftirlitið vísaði þó til þess að eftirlitið hefði ekki áður skipt markaðnum sérstaklega í undirmarkaði fyrir ólíkar tegundir veitingastaði. Í ákvörðuninni var þó tekið sérstaklega fram, með vísan til erlendra fordæma, að rök gætu staðið til þess að skilgreina sérstaka markaði fyrir ólíkar tegundir veitinga- og skyndibitastaða ef atvik og aðstæður á markaði krefðust þess. Í sömu erlendu fordæmum hefðu landfræðilegir markaðir í einhverjum tilvikum einnig verið afmarkaðir og greindir staðbundið eftir samkeppnislegu aðhaldi í tiltekinni akstursfjarlægð sem dæmi. Ekki var þörf á því að taka endanlega afstöðu til markaða í því máli þar sem það hafði ekki áhrif á niðurstöðu þess.
63. Eru mögulegar þrengri markaðsskilgreiningar, svo sem eftir tegundum veitinga- og skyndibitastaða, áréttáðar eins og í ofangreindri ákvörðun nr. 4/2020 þótt það hafi ekki áhrif á niðurstöðu samrunamálsins.
64. Í ákvörðun nr. 1/2021, *Kaup Kaupfélags Skagfirðinga svf. á M-veitingum ehf.*, vísaði Samkeppniseftirlitið til skilgreiningar aðila á markaði fyrir veitinga- og skyndibitastaði hvar M-veitingar (Metro-staðir) væru starfandi, en staðirnir leggi áherslu á sölu hamborgara og tilheyrandi meðlætis. Vegna niðurstöðu málsins og takmarkaðra áhrifa samrunans var þó ekki þörf á ítarlegri umfjöllun um vöru- og þjónustumarkaði.
65. Líkt og áður greindi áætla samrunaaðilar að hið sameinaða fyrirtæki verði með um [5-10%] markaðshlutdeild á slíkum markaði með fyrirvörum sem benda til þess að áætluð markaðshlutdeild sé mögulegu ofmetin að mati samrunaaðila.
66. Um markað fyrir tilbúnaðar kaldar sósus virðist umfjöllun samrunaaðila vera í samræmi við fyrirbyggjandi fordæmi þótt ekki sé fjallað um áætlaða markaðshlutdeild aðila eftir samrunann. Í nýlegri ákvörðun nr. 1/2023, *samruni Kaupfélags Skagfirðinga svf. og Gunnars ehf.*, ógilti Samkeppniseftirlitið samruna félaganna vegna myndunar á markaðsráðandi stöðu. Í málinu skilgreindi eftirlitið markað fyrir aðrar tilbúnaðar kaldar sósus sem innihélt að meginstefnu til sósus úr majónesi eða með majónesgrunn til aðgreiningar frá heitum sósum annars vegar og köldum sósum eins og tómatsósu, BBQ sósu eða sterkum sósum hins vegar.
67. KS sem einnig er samrunaaðili í þessu máli vegna kaupa á Gleðipinum, var í því máli talið njóta sterkar stöðu fyrir samrunann á markaði fyrir tilbúnaðar kaldar sósus. Var markaðnum skipt eftir söluleiðum til stórnotenda annars vegar og dagvöruverslana hins þegar. Miðað við veltu árið 2021 var KS vegna vörumerkis síns E. Finnsson með 45-50% markaðshlutdeild fyrir samrunann á markaði fyrir kaldar sósus til dagvöruverslana. Með samruna þessum kemst m.a. veitingastaðurinn Shake & Pizza og þar með kaldar sósus undir merkjum staðarins. Undir sameiginleg yfirráð m.a. Kaupfélags Skagfirðinga (KS). Líkt og áður greindi eru tekjur starfseminnar vegna sölu á þessum sósum óverulegar. Að sögn samrunaaðila eru ekki fyrirhugaðar breytingar á framleiðslu eða sölu þessara sósa. Er möguleg aukning markaðshlutdeildar KS á þessum markaði allt að einu lítil eða engin vegna samrunans.
68. Um markað fyrir afþreyingar- og íþróttastarfsemi getur Samkeppniseftirlitið tekið undir sjónarmið samrunaaðila, með þeim fyrirvara að tilefni kann að vera til þess að skilgreina markaði með þrengri og nánari hætti. Þannig hefur Samkeppniseftirlitið skilgreint sérstaka vöru- og þjónustumarkaði fyrir tiltekna afþreyingu líkt og markað fyrir sýningar í kvikmyndahúsum, sbr. ákvörðun nr. 22/2006, *Samruni Dagsbrúnar hf. og Senu ehf.* Þá eru dæmi um að erlend samkeppnisyfirvöld hafi skilgreint markað fyrir rekstur á keilusólum, svo fleiri dæmi séu tekin. Þannig eru markaðsskilgreiningar bundnar atvikum hverju sinni, þ.m.t. eðli starfsemi viðkomandi samrunaaðila.

69. Með samruna þessum færast Keiluhöllin annars vegar og Rush trampólíngarður hins vegar úr yferráðum Gleðipinna hf. og sameiginlegum yferráðum hluthafa félagsins, í sameiginleg yferráð KS, Háa Kletts, og seljenda og fyrrum hluthafa Gleðipinna í gegnum ný félög og lögaðila. Samkeppniseftirlitið getur því tekið undir með samrunaaðilum að yferráðabreytingar eigi sér stað á umræddum markaði sem sé því einn markaða málsins þar sem áhrifa samrunans gætir, þótt samkeppnisleg áhrif séu óveruleg líkt og fjallað er um á eftir.

3. Áhrif samrunans

70. Að mati Samkeppniseftirlitsins var ástæða til þess, við athugun á samruna þessum, sbr. og ákvörðun nr. 11/2023, að huga að samkeppnishindrunum sem stafað geta af því að stór matvöruframleiðandi geri sig mjög gildandi á öðrum sölustigum, eins og veitingahúsarekstri. Undir vissum kringumstæðum geta slíkir aðilar komist í aðstöðu til að útiloka keppinauta og takmarka samkeppni.
71. Í þessu máli liggur fyrir að félög KS á eru þegar birgjar bæði Metro og yfirtekinna veitingastaða Gleðipinna fyrir kjötafurðir og aðrar tengdar matvörur. Þótt félögin hafi sterkan efnahagslegan hvata til þess að beina viðskiptum sínum ekki til annarra framleiðenda eða birgja skapar það ekki forsendur til íhlutunar í þessu máli, að mati Samkeppniseftirlitsins. Ástæður þessa eru eftirfarandi.
72. Gögn máls þessa gefa til kynna að markaðshlutdeild samrunaaðila á markaði fyrir veitinga- og skyndibitastaði sé enn ekki það há að ástæða sé til íhlutunar á grundvelli mögulegra útilokunaráhrifa.
73. Einnig gefa gögn Samkeppniseftirlitsins til kynna að hlutdeild samrunaaðila á markaði fyrir vinnslu ferskrar og unnar kjötvöru úr nautakjöti sé töluvert undir 30%. Þannig hefur þýðingu í máli þessu að fleiri keppinautar starfa á markaði fyrir slátrun og vinnslu ferskrar og unnar kjötvöru.
74. Að því er varðar markað fyrir tilbúnaðar kaldar sósar hefur samrunaaðili KS miðað við veltu árið 2021 vegna vörumerkis síns E. Finnsson mælt með 45-50% markaðshlutdeild fyrir samrunann á markaði fyrir framleiðslu og sölu á köldum sósum til dagvöruverslana.
75. Með samruna þessum kemst m.a. veitingastaðurinn Shake & Pizza og þar með kaldar sósar undir merkjum staðarins, undir sameiginleg yferráð samrunaaðila m.a. KS. Líkt og áður greindi eru tekjur vegna sölu á sósum Shake & Pizza óverulegar. Að sögn samrunaaðila eru ekki fyrirhugaðar breytingar á framleiðslu eða sölu þessara sósa. Er möguleg aukning markaðshlutdeildar KS á þessum markaði allt að einu lítil eða engin vegna samrunans. Að mati Samkeppniseftirlitið eru lárétt áhrif samrunans á markaði fyrir aðrar tilbúnaðar kaldar sósar því óveruleg og geta ekki gefið sérstakt tilefni til íhlutunar að virtum öðrum þáttum málsins.
76. Með samrunanum færast Keiluhöllin og Rush trampólíngarður úr yferráðum Gleðipinna hf. og í sameiginleg yferráð KS, Háa Kletts, og seljenda og fyrrum hluthafa Gleðipinna í gegnum ný félög og lögaðila. Þótt um sé að ræða breytingar á yferráðum yfir þessum rekstrareiningum fær Samkeppniseftirlitið ekki séð að lárétt skörun sé í starfsemi samrunaaðila og hinna nýju eigenda þannig að breyting verði á markaðsgerð markaðar fyrir afþreyingarstarfsemi, né að KS eða Há Klettur framleiði eða selji aðföng fyrir afþreyingar- og íþróttastarfsemi. Af framangreindu leiðir að mati Samkeppniseftirlitsins að samþjöppun á skilgreindum markaði fyrir afþreyingar- eða íþróttastarfsemi er lítil eða engin og lóðrétt áhrif eða samsteypuáhrif vart sjáanleg. Eru möguleg samkeppnisleg áhrif samrunans að þessu leyti óveruleg.

IV. Niðurstaða

77. Það er niðurstaða rannsóknar Samkeppniseftirlitsins að ekki sé ástæða til íhlutunar vegna samruna þessa, þar sem ekki eru forsendur til að ætla að markaðsráðandi staða sé að verða til eða styrkjast með samrunanum, eða að samkeppni raskist á skilgreindum mörkuðum að öðru leyti með umtalsverðum hætti.
78. Líkt og áður sagði hafa samrunaaðilar vegna sölu Gleðipinna hf. einnig tilkynnt um annan samruna vegna sama kaupsamnings, um breytingar á eignarhaldi á öðrum rekstrareiningum sem áður voru innan Gleðipinna eða dótturfélaga þess. Er fjallað um þær yfirráðabreytingar, möguleg samkeppnisleg áhrif og aðrar viðkomandi rekstrareiningar í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 11/2023.

V. Ákvörðunarorð

„Kaup Kaupfélags Skagfirðinga svf., Haa kletts ehf., Granat hf., Hinir ehf., Jöklaborg ehf., Eldheima ehf. og ÞR ehf. á hluta af eignum Gleðipinna hf. felur í sér samruna í skilningi 17. gr. samkeppnislaga nr. 44/2005. Samkeppniseftirlitið mun ekki aðhafast frekar vegna samrunans.“

Samkeppniseftirlitið

Páll Gunnar Pálsson